

IRAK'TAN ANADOLU'YA UZANAN BİR YOLCULUĞUN BAKI  
HATIRASI: LEMAÂT\*

Hanifi VURAL\*\*

Öz

XI. asırdan itibaren gerçekleşen olaylar, bir yandan yeni bir vatan edinmemize bir yandan da münevverlerimizin yazılı ve sözlü katkılarıyla kültür atlasımızın zenginleşmesine vesile olmuştur. Anadolu topraklarının yurt edilmesinden sonra önemli kültür merkezlerimizden biri olan Konya'da Mevlana'nın ve Konevî'nin sohbet aydınlığından geçenlerden biri de Fahreddîn Irakî'dir. Bu müellifin XIII. yüzyılda yazdığı Lemaât'ı tasavvuf çevrelerince önemsenen eserlerdendir. Bu yazıda; eserin müellifi, tercümelere, nüshaları ve içeriğinden söz etmeğe çalışacağız.

**Anahtar Kelimeler:** Fahreddin Irakî, tasavvuf, Lemaât.

A LONG-LASTING REMEMBRANCE OF A JOURNEY EXTENDING FROM  
IRAQ TO ANATOLIA: LEMAÂT

Abstract

The events, which have happened since the XI th century, have not only caused us to have a nation but also has led to the enrichment of our cultural map with written and oral contribution of our intellectuals. One of the people who became illuminated by Mevlana and Konevî in Konya, which has become one of the cultural centers after Anatolia was made a nation, is Fahreddîn Irakî. The writer's work Lemaât, which he wrote in the XIII th century is one of the works paid attention by Sufism circles. In this study, we will try to discuss the writer of the text, its translations, transcripts and contents.

**Key Words:** Fahreddin Irakî, Islamic mysticism, Lemaât.

Şark dünyasında göçlerin, savaşların yoğun bir şekilde yaşandığı dönemlerde aynı zamanda siyasi ve fikrî hareketlilikler ve oluşumlar da yüksek bir ivmeyle tarih sahnesinde görünür olmuşlardır. 11. asırdan itibaren yaşanagelenler, yeni bir coğrafyayı vatan edinmemize imkân tanımış, fetih ruhuyla yeni bir medeniyet inşa etmemize vesile olmuştur. Dolayısıyla, devrin karmaşık hadiselerinin yanı sıra belli bir

\* Bu yazı yayıma hazırlamakta olduğumuz Lemaât adlı esrin kısmen giriş bölümünden alınmıştır.

\*\* Prof.Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, [hanifi.vural@gop.edu.tr](mailto:hanifi.vural@gop.edu.tr) ORCID: 0000-0003-2187-7402

amaç doğrultusunda istikametli yürüyüşlerini sürdüren münevverlerimiz de oluşagelen kültür atlasımızı yazılı ve sözlü katkılarla zenginleştirmişler ve bu doğrultuda önemli görevler üstlenmişlerdir. İlim ve irfan muhitlerinde vücut bulan eserler yazılıp okundukça yenilerine de kapı aralamışlardır. Anadolu topraklarının yurt edilmesinden sonra önemli kültür merkezlerimizden biri de Konya olmuştur. Burada, Mevlana'nın ve Konevî'nin sohbet aydınlığından geçenlerden biri de Fahreddîn Irakî'dir. Tasavvuf çevrelerinde Mesnevî'den, Füsûsu'l-hikem'den sonra okunan, sohbeta konu olan eserlerin arasında Irakî'nin Lemaât'ı da önemlidir. Bu yazıda; eserin müellifi, tercümeleleri, nüshaları ve içeriğinden söz etmeğe çalışacağız.

### Müellifin Hayatı ve Kişiliği

Asıl adı İbrâhim bin Şehriyâr olan müellif, kendisinden söz edilen hemen her kaynakta farklı bir isimle tanıtılmıştır.<sup>1</sup> 610 yılında Hemedan'ın Kumcân köyünde dünyaya gelmiştir. Şiirlerinde Irakî mahlasını kullanan müellif, Kumcânî, Cevâlikî ve Ferâhânî nisbeleriyle de anılır (Bilgin 1995, s. 84). Babası, Buzurgmîhr b. Abdulgaffar Cevâlikî Hemedânî'dir.

Uşşak-nâme adlı eseriyle birlikte yayımlanan tercüme-i hâlinde anlatılanlara göre<sup>2</sup>, daha küçük yaşlarda Kur'an-ı Kerim'i ezberleyen ve kıraatinin güzelliği dilden dile dolaşan Irakî, aydın, kültürlü bir aileye mensuptur. Dönemin bütün geçerli ilimlerini tahsil etmiş, daha genç yaşlarda ilim meclislerinde adından söz ettirmiş ve Hemedan'da Şehristan medresesinde ders vermeye başlamıştır.

Hayatında önemli bir dönüm noktası teşkil eden Hindistan yolculuğu için kaynaklar iki farklı sebebe yer vermektedirler. Bunlardan birincisi Devletşah Tezkiresi'nde geçmektedir: Hikâyeye göre, Irakî, temiz bir nazar ve iyi bir niyetle güzellere bakmaktan kendini alamazdı. Günün birinde bağlı bulunduğu, sohbetine devam ettiği büyük tasavvuf bilgini Şeyh Şihâbüddîn-i Sühreverdi'ye, Irakî'nin pazarda bir nalbant çocuğunun karşısına geçip güzelliğini seyre daldığını söylerler.

---

<sup>1</sup> E'ş-şeyh İbraim Fahreddin bin Şehriyar el-Irakî, Katib Çelebi, Keşf el-zunun, MEB Yayınları, İst. 1972, C.2, s. 1563; Şeyh İbrahim bin Şehriyar, Şemsettin Sami, Kâmûsu'l-A'lâm, Kaşgar Neşriyat, C. 5, s. 3347, Ankara,1996; Fahreddin İbrahim Irakî Hemadanî, The Encyclopaedia of İslam (New Edition),Vol. III, Leiden 1971 pp. 1269; Fahreddin İbrahim bin Bozorgmehr Cavaliki Hamadani, Encyclopaedia Iranica, Vol. III, California pp. 538.

<sup>2</sup> A. J. Arberry, Oxford, 1939, s. 2-26.

Bunun üzerine Şihâbüddîn-i Sühreverdî, Irakî'yi karşısına alarak yaptıklarının yanlış olduğunu, hareketlerinin dervişlerin namus ve haysiyetlerini zedelediğini söyleyip çıkarır. Irakî'nin verdiği cevap Şeyhi incitir. Durumu fark eden Irakî, uzun zaman yalvarır yakarır, sonunda kendini affettirir. Fakat Şeyh yine de onu cezasız bırakmaz. Hindistan'a gitmesini ve bir müddet orada riyazet yapmasının, nefsinin terbiye etmesinin gerekli olduğunu söyler. Gümüşün temizlenmesi için karanlık ve karaltı içinde bulunması şarttır, der, onu, Hindistan'ın Multan şehrinde İslâmiyetin emir ve yasaklarını öğretmekle meşgul olan halifelerinden Şeyh Bahâüddîn Zekeriyâyî-yi Multânî'ye gönderir. (Devletşah Tezkiresi 1977, 2. Cilt s.268-269).

Diğer rivayette ise seyahatin çıkış ve varış noktaları aynı olsa da gidiş sebebi biraz daha farklıdır: Irakî bir gün medresede ders verirken içeriye bir grup Kalenderî dervişi girer ve gazel okuyarak semâ yapmaya başlarlar. Kalenderîlerin her türlü bağdan, kayıttan kurtulmuş olduklarını dile getiren bu gazel, Fahreddin Irakî'nin ruhunu derinden etkiler. Grupta bulunan güzel yüzlü bir çocuk da dikkatini çekince Irakî, sarığı cübbeyi bir kenara atıp Kalenderîlere katılır. Yolda saçını ve sakalını tıraş ettirip kıyafetlerine girdiği dervişlerle birlikte önce Irak-ı Acem'e oradan da Hindistan'ın Multan şehrine giderek Şeyh Bahâeddîn Zekeriyâyî-yi Multânî'nin hankahına yerleşir. Şeyh tarafından alıkonacağını fark eden Irakî, arkadaşlarıyla birlikte oradan ayrılarak Delhi'ye gider. Burada bir müddet kaldıktan sonra Sümenat'a doğru yola çıkarlar. Yolda yakalandıkları bir fırtınada dervişlerin çoğu kaybolur, Fahreddin bir arkadaşıyla birlikte yeniden Multan'a yönelir ve Şeyh Bahâeddîn'e mürid olur. (Ahmet Eflâkî 1995, 1. Cilt :119-120).

Multan'da iken ayrılık, aşk, hasret gibi daha çok din dışı konularda şiirler yazıp okuyan Irakî'nin adı etrafında kimi dedikodular dolaşmasına rağmen halk onu pek sayıp sevmiştir. Yeni şeyhi Bahâeddîn'in kızıyla evlenen Irakî'nin dört yıl içinde on dört defa çile çıkardığı söylenir.

Hem şeyhi hem de kayınpederi olan Şeyh Bahâeddîn, Irakî'yi her zaman kontrol altında tutmaya çalışmış, ona olan sevgisini çok da belli etmemiştir. Hatta Devletşah Tezkiresi'nde şöyle bir rivayete yer verilmektedir:

“Şeyh bir gece onun halvethanesinin kapısına giderek onu dinledi. Irakî vecd içinde şu şiiri okuyordu: ‘İlk defa şarabı kadehe döktükleri zaman sakînin sarhoş gözlerinden ödünç

aldılar. İyş u işret sahiplerini kendilerinden geçirmeleri için kendinden geçme şarabını dimağlarına döktüler. Âşıkın can kuşunu avlamak için fitne koparan dilberlerin saçlarından ağlar kurdular. Dünyada ne kadar belâ ve musibet varsa hepsini topladılar. Adını aşk koydular. Mademki onlar kendi sırlarını fâş ettiler, o hâlde Irakî'yi niçin rüsvâ edip ortaya attılar.'

Şeyh bunu dinledikten sonra Irakî'nin bu çektiği firkat ve hasret azabına acıdı. Gözleri yaşardı kendisine 'Artık zamanı gelmiştir. Haydi memleketine git. Bizim selam ve niyazımızı bizim hakikatler sığınağı ve yakın ehlinin muktedası şeyhimiz Şihabüddîn'e ulaştır.' diyerek izin verdi" . (Devletşah Tezkiresi 1977, 2. Cilt: 269).

Molla Cami de Şems-i Tebrizî'ye yer verdiği bölümde Irakî'nin şiir söyleme kudreti bakımından Tebrizî'den ileri olduğunu şu hikâyecikle anlatmaktadır:

"Rivayet ederler ki Mevlânâ Şemseddin, Baba Kemal'in sohbetinde olduğu zaman Şeyh Fahreddin-i Irakî de Şeyh Bahâeddîn Zekeriyâ'nın emri ile oradaydı. Her keşif ve fetih Şeyh Fahreddin-i Irakî'ye görünürdü. O görünen şeyleri nazım ve nesir şeklinde açıklar ve Baba Kemal'in gözleri önüne getirirdi. Şeyh Şemseddin ondan hiçbir şey açıklamazdı. Bir gün Baba Kemal ona 'Oğlum Şemseddin o esrar ve hakikatlerden oğlum Fahreddin izhar ettiği hâlde sana hiçbir şey lâıyk parlama olmaz mı' dedi. [Şems]Ondan fazla müşahade düşer ama şu sebepten ki onun bazı maslahat malumu olmuştur. Kadirdir ki onlara mahbub libasta cilve veriyor. Bende o kuvvet yoktur diye cevaplandırmıştır." (Molla Cami: 529).

Hindistan'da kaldığı yirmi beş yıl boyunca halk tarafından çok sevilen Irakî, şeyhinin ölümünden sonra şeyhlik postuna oturur. Kendisini çekemeyenler onu dönemin hükümdarına kötölemeye başlarlar, şiirler yazıp güzellerle eğlendiğinden söz ederler. Bu durumdan haberdar olan Irakî, hükümdarın kendisine iyi davranmayacağını düşünerek önce Hicaz'a giderek hac görevini yerine getirir, oradan da Anadolu'ya geçerek Konya'ya yerleşir.

Konya'da Mevlana ile tanışıp dost olan Irakî, İbnü'l-Arabî'nin müridi olan Sadreddin Konevî'den Fûsus'ül Hikem derslerine katılır, ondan ilim ve irfan yönünden yararlanmaya çalışır. Yine Konya'da iken tanışmış olduğu Muînüddîn Pervâne onu Tokat'a davet eder, yaptırdığı bir hankahta ders vermesini sağlar. Kendisini çok seven Muînüddîn Pervâne, Mısır'da Baybars'ın elinde esir bulunan oğlunu kurtarması için birtakım kıymetli hediyelerle onu Mısır'a göndermek ister. Pervâne'nin Moğollar tarafından öldürülmesinin hemen ardından Mısır'a giden Irakî, hükümdarla tanışıp dost olur ve Pervâne'nin oğlunu hürriyetine kavuşturur. Sultan tarafından 'şeyhüşşüyuh' ünvanı verilen Irakî bir müddet Mısır'da kaldıktan sonra Şam'a geçer.

Şam'da ölümcül bir hastalığa yakalanır ve yataklara düşer. Beş altı gün sonra oğlunu ve dostlarını yanına çağırır. Bir süre çevresindekilerle konuştuktan sonra 8 Zilkade 688'de (23 Kasım 1289) 78 yaşında Şam'ın Sâlihîyye bölgesinde vefat eder ve Sâlihîyye mezarlığında İbnü'l-Arabî'nin türbesinin yanına defnedilir. Ölümünden sonra yerine geçen oğlu Kebîrüddîn de babasının ölümünden kısa bir süre sonra 700 (1301) yılında vefat eder. Mezarı aynı yerde babasının mezarının yanındadır.<sup>3</sup>

### Eserleri

Hareketli, kısmen maceralı ve çocuklukla ilim ve irfanla geçirilmiş bir hayat yaşayan Irakî, adını Anadolu'da 'kurucu mutasavvıflar'la birlikte andıracak az fakat önemli eserler de kaleme almıştır. Eserlerinin tamamını bir araya getiren Saîd-i Nefisî, bunları, *Külliyât-ı Fahrüddîn İbrahim-i Hemedânî el-mütehallas be Irakî* adıyla yayımlamıştır. Külliyât, şu dört önemli eserden teşekkül etmektedir:

#### 1. Divan

729/1328 tarihinde istinsah edilmiş önemli bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa bölümünde 915 numarayla kayıtlı bulunmaktadır. Yine bir başka nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi 4195 numara ile kayıtlıdır. Divanda; kasideler, gazeller, terki-i bendler, terci-i bendler, rubailer ve kıtalar yer almaktadır.

#### 2. Uşşaknâme

<sup>3</sup> Irakî, *Külliyât-ı Şeyh Fahrüddîn İbrâhîm-i Hemedânî*, 63-64; Irakî, *Mecmûa-yi Âsâr-i Fahrüddîn-i Irâkî*, 28 (giriş kısmı); Irakî, *Dîvân-ı Irâkî*, 35; Câmî, 602; Zebîhullah-i Safâ, *Târih-i Edebiyât der Îrân*, Tahran 1386 hş., III/I, 570, 576.

Vezer Şemseddin-i Cüveynî'ye takdim edilen eser, aşk ile ilgili düşünceleri terennüm eden bir mesnevidir. Aruzun hafif bahrinde yazılmıştır. Diğer bir adı Dehfasıl'dır. Eser, İngilizce tercümesiyle birlikte A.J. Arberry tarafından 1939 yılında Oxford'da yayımlanmıştır.

### 3. Istılâhât-ı Sûfiyye

Tasavvufa ait önemli kavramları içeren bu eser, ilgilisi için bir başucu kitabı niteliğindedir. On sekiz varaktan ve üç bölümden oluşan bu risale üç yüz bir terim içermektedir. Eser, Nurettin Bayburtluğil tarafından Türkçeye çevrilerek 1985 yılında yayımlanmıştır.

### 4. Lemaât ve Konusu

Konya'ya geldiğinde Konevî'nin derslerine katılarak öğrene geldiği ve yaşayageldiği tasavvuf disiplininin farklı bir penceresinden bakma fırsatı bulan Irakî, burada tasavvuf çevrelerince çokça önemsenen bir eser olan Lemaât'ı kaleme almıştır. Gerek Sadreddin Konevî'nin derslerinden aldığı feyz, gerekse İbn-i Arabî'nin Füsûsu'l-hikem'ini okurken ulaştığı düşünceler onu bu eseri yazmaya sevk etmiştir denebilir.

Mensur bir eser olmakla beraber zaman zaman manzum parçalara da yer veren eser, daha çok aşk, âşık, maşuk konularını işlemektedir. Yirmi yedi lem'adan oluşan Lemaât, Fahreddin Irakî'nin tasavvufî düşüncelerinin en yoğun şekilde işlendiği eserdir. En özet cümleyle söylenecek olursa, bu eserin hemen bütününde Irakî, genelde bütün varlığın, özelde ise insanın cephesinde var olan güzelliklerin aslında bir tecelliden ibaret olduğunu, hepsinin ilâhi güzelliğin yansımaları olduğunu iddia etmektedir. Bu düşüncesi, onun, Konevî kapısından Şeyhü'l-ekber Arabî'ye ulaşır Vahdet-i Vücut anlayışına bağlandığını göstermektedir.

### Lemaât'ın Şerh ve Tercümelere

Ülkemizdeki kütüphanelerde eserin hem Farsça hem de Türkçe tercümelerinin nüshaları bulunmaktadır. Bu nüshalar kütüphanelerimizde farklı isimlerle kaydedilmiştir. Farsça nüshalar: Lema'ât, Leme'ât, Risale-i lema'ât, el-lema'ât. Türkçe

nüshalar: Lema'ât, Leme'ât, Terceme-i Lema'ât, Şerh-i Lema'ât, Tercüme-i Risaletü'l-Lema'ât.<sup>4</sup>

Tasavvufi düşüncelerinin ilgili çevrelerde kabul görmesi Fahreddin Irakî'yi önemli kılmıştır. Eserlerinden özellikle Lemaât çokça sevilip okunan bir eser olmuş ve birçok müellif tarafından şerh edilmiştir. Bunlardan Ali el-İsfahânî'nin *Şerhü Lema'at*'ının bir nüshası Milli Kütüphanede, Abdurrahman-ı Cami tarafından hazırlanan *Eşi'atü'l-lema'ât* adlı şerhin Hacı Nahif istinsahı da İstanbul Millet Kütüphanesi'ndedir.

Füsus'ül Hikem ve Mesnevî'yi de şerh eden Ahmet Avni Konuk, eseri, *Kitâb-ı Lemaât Tercümesi* adıyla şerh ve tercüme etmiştir.<sup>5</sup>

W.C. Chittick ve P. L. Wilson tarafından 1982 yılında *Divine Flashes* adıyla İngilizceye tercüme edilen eser<sup>6</sup>, bu sayede Batı dünyasında da tanınır ve bilinir olmuştur. Saffet Yetkin, eseri *Parıltılar* adıyla Türkçeye çevirmiş, ön sözünde eserin Farsça şerhlerinden söz etmesine rağmen Türkçe tercümelerinden bahsetmemiştir.

### İnce Bedreddin Tercümesi

Hacı Bayram-ı Veli'nin müritlerinden İnce Bedreddin'in<sup>7</sup> tercümesi bilinen en eski tercümedir. Bugün birçok kütüphanemizde farklı nüshaları bulunan bu tercümede

<sup>4</sup> Ercan Alkan, Muhammed Ahter Çîme'den naklen Lemaât'ın Türkiye kütüphanelerinde bulunan 32 ayrı şerhinin künyesini vermiştir.(Alkan 2011: 22-24).

<sup>5</sup> Ercan Alkan, Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi (no. 3852) ve İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Yazmaları (no. 35) bölümünde bulunan iki nüshasını esas alarak bu tercüme yayımlamıştır. (Alkan, 2011).

<sup>6</sup> Bu çalışmayı Ercan Alkan *Aşk Metafiziği* adıyla Türkçeye kazandırmıştır. (Alkan, 2012)

<sup>7</sup> Tercümede mütercim hakkında herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Dolayısıyla ilgili diğer kaynaklara müracaat etme gereği duyuldu: Hacı Bayram-ı Veli'nin hayatını konu edinen kaynaklar; onun bağlılarını, müritlerini sayarken iki Bedreddin'den söz ederler: Kızılca Bedreddin/Bedreddin-i Ahmer ve İnce Bedreddin/Bedreddin-i Dakik. Hayatları hakkında çok fazla bilgiye sahip olmadığımız bu iki Bedreddin daha çok Lemaât dolayısıyla adlarından söz ettirmişlerdir. Hacı Bayram-ı Veli'nin hayatını kitaplaştıran Fuat Bayramoğlu, aynı çalışmanın bir yerinde eserin Kızılca Bedreddin tarafından (s. 22), diğer bir yerinde ise İnce Bedreddin tarafından tercüme edildiğini (s.48) belirtmektedir. (Bayramoğlu 1989). Kaynaklarda adı Kızılca Bedreddin gibi Hacı Bayram-ı Veli'nin müritleriyle birlikte anılan İnce Bedreddin için Ali Birinci şunları söylemektedir: "İnce Bedreddin'in sadece Hacı Bayram-ı Veli'nin halifelerinden biri olmayıp aynı zamanda Akşemseddin'in rüfekaşı arasında bulunduğu bilinmektedir. Fatih Sultan Mehmed'in çevresinde bulunan Bayramî şeyhlerinden biri de İnce Bedreddin idi. Hattâ

mütercim Türkçeye aktarma sebebini şöyle açıklamaktadır: “.. . Şeyh Hâcî Bayram kıddesa sırrahû şoĥbetine irişildi gâh gâh şoĥbet -i ĥâřların irişilürdi meclis-i va‘zından ve dersinden ĥâlî olınmazdı kütüb-ı meřâyıĥ ĥuzürında ders olurdu bu za‘îf sâmi‘ olurdu ba‘zı ‘âřıkĥlar Lema‘ât’a meřġül olmuşlardı mübârek lafzlarından rümüz-ı esrâr diñlerdi bir niĥe ‘âřıkĥlar ki Fârsî ve ‘Arabîden ĥazızları yoĥ te‘essüf iderlerdi bir gün bî-edeblik idüp türkîye gelmek olur dinildi ‘âřıkĥlar bunu işitdiler ĥaťı tâlib oldılar bu za‘îfe ilĥâĥ itdiler tâ ĥattâ ĥazret-i şeyĥüñ bu küstâĥlıĥ sem‘ine irişdi ‘âřıkĥlar ilĥâĥı-la şeyĥ ĥazretinden bu za‘îfe işâret oldu bu za‘îfüñ ol ĥadar ĥudreti yoĥdur ki buña iĥdâm oluna didüm şeyĥ ĥazretlerinüñ mübârek lafzlarından ĥudret vire diyü ĥiťâb oldu ol sebebden bu ĥadar iĥdâm olundu ümîzdür ki şeyĥ ĥazretinüñ mübârek himmeti berekâtında bi-‘inâytillâĥ ve bi-mu‘cizât-ı enbiyâ ve kerâmât-ı evliyâ ĥayr-ıla tamâm ola” (4b-5a).

Bu tercümenin; bir nüshası Manisa İl Halk Kütüphanesi’nde, bir nüshası Millet Kütüphanesi’nde, bir nüshasının fotokopisi Türk Dil Kurumu’nda ve dört nüshası da İstanbul Atatürk Kitaplığı’nda olmak üzere toplam altı nüshasına ulaşabildik. Eksiksiz ve okunaklı olduĥu için Türk Dil Kurumu arşivinden temin ettiĥimiz nüshayı esas aldık. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi’nde yazmalar fotokopisi bölümünde 228 numara ile kayıtlı olan bu nüsha 93 varaktan ibaret olup her bir varakta 11 satır bulunmaktadır. Yazı harekeli nesihdir.

Metnin son sayfasında ebcet hesabıyla tercüme tarihine yer verilmiştir.

---

Rumelihisarı’nın yapılmasından önceki günlerde Padiřah’a Bizans İmparatoru’ndan bir öküz derisi kadar yer istemesini tavsiye etmiş, bu istek kabul edilince de deriyi ince ince kesip ip haline getirdiĥi ve ipin çevrelediĥi arazi üzerinde hisarın yapıldıĥı şeklindeki efsane aile fertleri tarafından hâlâ anlatılmaktadır.” (yeniturkiye.com/display.asp?c=1132)

Mustafa Kara ise, eserin mütercimi olarak Hacı Bayram-ı Veli’nin diĥer bir müridi olan Kızılca Bedreddin adına yer vermektedir (Kara, 1999).

Ayrıca, Hacı Bayram-ı Veli’yi anlatırken müridleri arasında İnce Bedreddin’i de zikreden Nev’îzâde Atâî, “ İnce Bedreddin Halife Ebû Hamid ile Acem’den gelüp Hacı Bayram’dan tekmil-i nefis itmışdür. Larende etrafında ve Burusa’da fukarası bî-nihayedür. Bunların yanında koyun zikri dimekle ma’ruf tavr-ı hasları vardır.” demektedir (Atâî 1989, 64).

Silsilenâme, şakaik-i Numaniyye ve Sefine-i Evliya gibi eserler de bu konuda ayrıntılı bilgilere yer vermemektedirler.

Bu bilgileri yan yana koyup deĥerlendirdiĥimizde; Acem’den gelmiş olması ve dolayısıyla Farsçaya vukufiyeti sebebiyle bu tercimenin İnce Bedreddin tarafından yapıldıĥı kanaatine vardık.



lem'alar evrâkın itdüm tercüme  
sürmedüm hîç yâd sözi ħarcuma  
yıl dâd u dâl u lām içindedür  
hem recep ayı ve hem dördindedür (H. 834/M.1431).

### SONUÇ

Daha önce edindiği müktesebatıyla birlikte Konya'ya gelen Irâkî, burada daha farklı bir iklimde yeni ve çepeçevre kuşatıcı bir atmosfere dâhil olmuştur. Sadreddîn Konevî'den feyz alan ve yine onun meclisinde okunan Fusûsu'l-Hikem ve Futûhât-ı Mekkiyye derslerinden de istifade eden ve pek etkilenen Irâkî, aşkın kendince yeni bir terennümü olan Lemaât'ı kaleme almıştır. Bu eser de diğer tasavvufî eserler gibi Anadolu'da pek çok okunmuş, tetkik edilmiş ve istifadenin üst seviyelere taşınması için Türkçeye tercüme edilmiştir. İşte İnce Bedreddin'in tercümesi de bu maksada hizmet etmiştir.

### KAYNAKÇA

- Ahmet Eflâkî, Âriflerin Menkıbeleri, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C.I, s.119-120, İstanbul, 1995.
- Alkan, Ercan, Lemaât -Aşka ve Âşıklara Dair-, İlk Harf Yayınları, İstanbul, 2011.
- Alkan, Ercan, Aşk Metafiziği Hayykitap Yayınları, İstanbul, 2012.
- Arberry. A. J. Uşşak-nâme, Oxford, 1939.
- Bayramoğlu, Fuat, Hacı Bayram-ı Veli -Yaşamı- Soyu-Vakfı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C. I, Ankara, 1989.
- Bilgin, Orhan, "Fahreddîn-i Irakî", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, C.12, İstanbul, 1995.
- Chittick, W.C. and Peter Lamborn WILSON, Divine Flashes, New York, 1982.
- Encyclopaedia Iranica, "Fahreddin İbrahim bin Bozorgmehr Cavaleki Hamadani", Vol. III, California.
- Kara, Mustafa, "XIV. ve XV. Yüzyıllarda Osmanlı Toplumunu Besleyen Kitaplar, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C.8, S. 8, 1999.
- Katib Çelebi, "E's-şeyh İbrahim Fahreddin bin Şehriyar el-Irakî" Keşf el- zunun, MEB Yayınları, C.2, İstanbul,1972,

## Hanifi VURAL

- Molla Cami, Nefahatü'l-üns, (Türkçeye Çevirenler: Kâmil Candoğan, Sefer Malak), Bedir Yayınları, İstanbul, 1971.
- Nev'izâde Atâî, Şakaik-i Nu'maniyye ve Zeyilleri, (Çev.:Abdulkadir Özcan), Çağrı Yayınları, İstanbul, 1989.
- Şemsettin Sami, Kâmûsu'l-A'lâm, Kaşgar Neşriyat, C.5, Ankara, 1996.
- Taşköprülüzâde, Eş-Şakaikü'n-Numâniyye, Vr. 29.
- Tezkire-i Devletşah, Çev. Prof. Necati Lugal, C.II, İstanbul, 1977.
- The Encyclopaedia of İslam (New Edition), "Fahreeddin İbrahim Irakî Hemadanî", Vol. III, Leiden 1971.
- Vassaf Hüseyin, Sefine-i Evliya, Süleymaniye Kütüphanesi, No: 2305-309, C. II, s. 262-265.
- Yetkin, Saffet, Parıltılar, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1963.